

MONOKULTÚRÁBAN TERMESZTETT FŰVEK TERMÉSE ÉS TÁPLÁLÓÉRTÉKE

Dér Ferenc

Gyepterületeink szárazanyagban mért termésmennyisége országos átlagban nem éri el a hektáronkénti 1 tonnát. Ez az érték messze elmarad a külföldön mért 12-15 t/ha-os szárazanyag termés (HUGUET és társai, 1969., BROUGHAM, 1973) és a hazánkban 100 ha feletti területeken bizonyítottan elérhető 9-11 t/ha-os (KONKOLY, 1978., FORGÁCS, 1986) termésmennyiségtől. A lehetséges és tényleges termés mennyisége közötti különbség oka egyrészt hazánk sajátos ökológiai viszonyaival magyarázható. A gyenge termés másik oka a nem megfelelő gyepápolási és gyephasznosítási gyakorlatban és a gyep táplálóérték változása ismeretének hiányában kereshető. A hozam és táplálóérték változásának ismerete különösen az első növedékben bír nagy jelentőséggel, hiszen hazai jólkezelt gyepjeink éves termésük 35-65 %-át az első növedékben adják (NAGY, 1980., KASZA 1983., VINCZEFFY, 1985). Ilyenkor a túl korai betakarítás jelentős termésvesztést, a megkésett hasznosítás pedig tetemes táplálóérték veszteséget eredményez.

Az említett veszteségek kiküszöbölése céljából lényeges annak az időpontnak és fejlettségi állapotnak ismerete, amikor a gyepállomány hozam és táplálóérték szempontjából a maximumot adja. Ennek megállapítása céljából tiszta vetésben vizsgáltuk azokat a takarmány pázsítűveket, amelyek hazai gyepterületeinken vezérnövényként szerepelhetnek, esetleg monokultúrában történő termesztésük is előfordulhat.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálatainkat a PANNON Agrártudományi Egyetem Kaposvári Állattenyésztési Karának Tanüzemében végeztük. A kísérleti terület talajtípusa magas vízállású réti öntéstalaj volt. A kísérletben a következő, - a folyó és patak völgyekben gyakran vezérfűként is megtalálható - fűfajok szerepeltek:

- Alopecurus pratensis* L. (Keszthelyi I)
- Dactylis glomerata* L. (G)
- Festuca arundinacea* SCHREB. (G)
- Poa pratensis* L. (G széleslevelű)
- Phleum pratense* L. (Georgikon)

Az első növedék fejlődése alatt négy alkalommal vettünk mintát. Mértük a minták tömegét és megállapítottuk a táplálóanyag tartalmát.

ADATOK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

A vizsgált fűfajok fejlődési ütemében jelentős különbséget tapasztaltunk. Mint ahogy az az 1. táblázaton látható, igen jelenős az eltérés a bugák megjelenésének időpontjában. A szárazanyag százalékában kifejezett nettóenergia és nyersfehérje mennyisége a korai fejlődésű fajoknál gyorsabban, a késői fajoknál lassabban csökken (1. táblázat).

1. táblázat: A vizsgált pázsitfűvek nettóenergia és szárazanyag százalékban kifejezett nyersfehérje tartalmának változása az első növedék fejlődése alatt.

Megnevezés	50 %-os bugahányás időpontja	Időszak	Táplálóanyagok a szárazanyagban			
			NE _m	NE _g	NE _i	Nyersfehérje g/kg
			MJ/kg			
ALOPECURUS PRATENSIS L. Keszthelyi I	május 02.	május elején	7.78	5.13	7.08	196
		május közepén	6.49	3.99	6.10	152
		május végén	5.35	2.97	5.29	122
		június elején	3.98	1.69	4.35	116
DACTYLIS GLOMERATA L. Martonvásári GT	május 14.	május elején	7.68	5.04	6.99	194
		május közepén	7.30	4.71	6.70	142
		május végén	5.07	2.70	5.08	133
		június elején	4.09	1.80	4.42	100
FESTUCA ARUNDINACEA SCHREB	május 18.	május elején	7.33	4.74	6.72	184
		május közepén	6.34	3.87	5.99	166
		május végén	5.38	3.40	5.63	118
		június elején	4.39	2.08	4.62	108
POA PRATENSIS L. G. széleslevelű	május 20.	május elején	6.55	4.05	6.15	209
		május közepén	6.55	4.05	6.15	186
		május végén	6.43	3.99	6.06	114
		június elején	4.83	2.48	4.92	107
PHLEUM PRATENSE L. Georgikon	május 29.	május elején	8.10	5.41	7.31	186
		május közepén	7.98	5.30	7.22	178
		május végén	6.43	3.87	5.99	120
		június elején	5.18	2.80	5.16	113

A termésmennyiséget vizsgálva a szénaértékben vagy szárazanyagban kifejezett termésmennyiségnél sokkal értékesebb információt nyújt a hektáronkénti nettóenergia és nyersfehérje termés ismerete. A 2. táblázat adatai azt mutatják, hogy a korai fejlődésű fajok esetében a hektáronkénti nettóenergia termés mennyisége május közepéig, a kései fajoknál május végéig növekszik.

2. táblázat: A vizsgált pázsítfüvek hektáronkénti nettóenergiában és nyersfehérjében kifejezett termésének változása az első növedék fejlődése alatt.

Megnevezés	50 %-os bugahányás időpontja	Időszak	Termésmennyiség			
			NE _m	NE _g	NE _l	Nyersfehérje t/ha
			MJ 10 ³ /ha			
ALOPECURUS PRATENSIS L. Keszthelyi I	május 02.	május elején	25.82	17.03	23.46	0.57
		május közepén	26.68	16.42	25.07	0.64
		május végén	24.09	13.35	23.78	0.57
		június elején	17.26	7.34	18.86	0.45
DACTYLIS GLOMERATA L. Martonvásári GT	május 14.	május elején	27.79	18.24	25.29	0.74
		május közepén	32.20	20.78	29.56	0.66
		május végén	27.05	14.43	27.15	0.66
		június elején	22.68	9.98	24.51	0.61
FESTUCA ARUNDINACEA SCHREB	május 18.	május elején	19.05	12.31	17.48	0.50
		május közepén	24.09	14.66	22.76	0.54
		május végén	34.26	20.00	33.04	0.69
		június elején	29.40	13.90	30.79	0.71
POA PRATENSIS L. G. szélesleveű	május 20.	május elején	12.58	7.77	11.80	0.50
		május közepén	17.96	11.09	16.84	0.65
		május végén	19.54	11.97	18.41	0.54
		június elején	14.15	7.29	14.42	0.41
PHLEUM PRATENSE L. Georgikon	május 29.	május elején	20.32	13.57	18.35	0.47
		május közepén	25.30	16.81	22.99	0.60
		május végén	26.75	16.28	25.28	0.49
		június elején	23.14	12.53	23.07	0.48

ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás során öt, hazánk magas vízállású folyó- és patak völgyeiben gyakran vezérfűként szereplő pázsitfűfaj első növedékbeli táplálóiérték, valamint hektáronkénti táplálóiértékben kifejezett termésmennyiség változását mérték. Megállapították, hogy számottevő különbség van az egyes fajoknál a virágzat megjelenésének időpontjában.

Az energiában kifejezett termésmennyiség szempontjából a korai fejlődésű fajok optimális hasznosítását május közepéig, a kései fejlődésűekét pedig május végéig célszerű ütemezni. A bugák megjelenése és a nettó energiában kifejezett legnagyobb termés között szoros kapcsolatot találtak.

IRODALMI JEGYZÉK

- Brougham, R.W., 1973. Pasture management and production, Sheepfarm. Ann. Massey University, Palmerston North, 114: 31-39.
- Forgács, B., 1986. Az intenzív gyepgazdálkodás üzemi eredményei. Mezőgazdasági Tudományos Napok, DATE, 101.
- Huguet, L., Morguet, A., Traineau, R., 1969. Affouragement mécanisé en vert et paturage rationné pour les vaches laitières. Fourrages, 37: 6-27.
- Kasza, Gy. 1983. A legelő kitettségeinek hatása a gyep termésére. Tudomány és Mezőgazdaság XXI. évf. 6. sz. 24. p.
- Konkoly, M., 1978. Hozzászólás a Gyepgazdálkodás Lehetőségei és Gondjai Tudományos és Termelési Tanácskozáson. DGYN. 5.: 72-75.
- Nagy, Z. 1980. A gyep termésének hasznosítása legeltetéssel. Országos Takarmányozási és Állattenyésztési Felügyelőség, Budapest, 9-16.p.
- Vinczeffy, I. 1985. Az intenzív gyepgazdálkodási technológia kialakítása. Debreceni Agrártudományi Egyetem kiadványa, 1-238 + 12 mell.

Szerző: Dr. Dér Ferenc egyetemi docens, tanszékvezető
Pannon Agrár Egyetem Állattenyésztési Kara, Kaposvár, 7401, Pf.16.